

Davranış

Aannesinin Bi Taanesi...

Dünyanın neresinde olursanız olun, ister kendi ülkeniz, ister Amerika, ister Rusya, Çin, Japonya ya da Arjantin, yetişkinlerin bebeklerle konuşurken yüksek bir temel frekans (perde), abartılı vurgular, ve epey yapmacık (doğallıktan sapma) içeren bir dil kullandıklarını göreceksiniz. Ayrıca annelerin, bebekleriyle konuşurken sesli harflerin üzerine basa basa konuştuklarının da farkındasınızdır. Araştırmacılar bu son özelliği, yerli dilin fonetik özelliklerini yükselterek bebeklerin dil öğrenmesini kolaylaştırmak dürtüsüyle bağdaştırıyorlar. Avustralyalı üç araştırmacı, bu varsayımı sınamak istemiş. Yalnız bebeklerle konuşma stili her yerde aynı olduğundan, stilin bir dil öğretimi aracı olarak doğrudan işlevini kanıtlamak neredeyse olanaksız. Çünkü başka anne-babalardan bir kontrol grubu oluşturarak “şimdi siz, bebeklerinizi bir yabancıyla konuşur gibi konuşarak yetiştireceksiniz” diyemezsiniz; deseniz de bu isteğe uyulmasını bekleyemezsiniz. Çünkü anne-babalar bebekleriyle konuşurken bu dili otomatik olarak benimsiyorlar. Araştırmacılar konuşma girdisinin özelliğini değiştirmeyeceklerini gördüklerinden, varsayımı, konuşmaya muhatap olanları değiştirerek sınamayı denemişler. Gözlenen, ama verilerin şimdiye kadar objektif olarak incelenmediği bir başka olgu da yetişkinlerin, bebekleri gibi, ev hayvanlarına da benzer bir dille hitap etmeleri. Ses perdesi ve yapmacıklıkta gözlenen bu benzerlik, acaba sesli harflerin abartılmasına da yansıyor mu? Acaba farkında olmadan kedi ve köpeklerimize de konuşmayı, en azından söylediklerimizi anlamayı öğretmeye mi çalışıyoruz? Yoksa abartılı sesler, bebek ve ev

hayvanlarımıza karşı kullandığımız duygu yüklü dilin bir yan ürünü mü? Tüm bunları sınamak için Batı Sydney Üniversitesi'nden Denis Burnham ve Christine Kamura ile, New South Wales Üniversitesi'nden Ute Vollmer-Conna 12 anne denek seçerek, kendi evlerinde bebeklerine, ev hayvanlarına ve başka bir yetişkinlerine konuşurken kullandıkları dili farklı zamanlarda kaydetmişler. Araştırmacılar kullanılan dili perde, doğallık-yapmacıklık ve sesli harflerin doğal ya da abartılı olup olmadığı açısından incelemişler. Değişik annelerin bebekleriyle 10-15 dakikalık seanslarla konuşmaları istenmiş ve seslerin aynı olması için kendilerine, bebeklerine, hayvanlarına ve bir başka yetişkine tanıtılmaları için birer oyuncak kuzu (İngilizce: Sheep, okunuşu: Şiip), ayakkabı (İng: Shoe, ok. Şuu) ve köpekbalığı (İng: Shark, ok. Şark) verilmiş. Oyuncaklar farklı kategorilerdeki muhataplara tanıtılırken sesli harflere yapılan vurgular da ses uçgenleri olarak karşılaştırılmış. Sonuçlar perde açısından karşılaştırıldığında bebeklere ve ev hayvanlarına kullanılan dilde bir farklılık görülmemiş. Ancak hem bebeklerle, hem de hayvanlarla konuşurken, yetişkinlere göre çok

daha yüksek bir perdeden konuşulduğu gözlenmiş. Yapmacıklığın, bebeklerle olan konuşmada, hayvanlara olana göre daha baskın olduğu görülmüş. Yetişkinlerle konuşulan dilde yapmacık içerikse oldukça az çıkmış. Nihayet, annelerin bebekleriyle konuşurken sesli harfleri bir hayli vurguladıkları, buna karşılık yetişkinlerle ve ev hayvanlarıyla konuşurken seslileri abartmadıkları gözlenmiş. Varılan sonuç: Anneler sesli harfleri didaktik bir amaçla, dil öğretmek için vurguluyorlar. Kanıtı, çocuklarıyla konuşurken seslileri abartıyorlar, ama bunu hayvanlarda uygulamıyorlar. Açıkçası, insanlar konuşurken, hem muhataplarının akustik tercihlerini, hem duygusal gereksinmelerini, hem de dil öğrenme potansiyelini dikkate alıyorlar. Bu durumda, kendi dilinizi bilmeyen bir yabancıyla konuşurken, farkında olmadan sesinizi yükseltmeniz (öğretme dürtüsüyle), buna karşılık konuşmanızın duygusal boyutunu küçültmeniz doğal. Çünkü insanlar konuşurken muhataplarının duygusal ve sözel gereksinmelerini bilinçsiz olarak algılıyor ve dillerindeki farklı öğeleri buna göre otomatik olarak ayarlıyorlar.